

THE HALACHIC STATUS OF REFORM MARRIAGES

Mishnah Gittin 81a

מתני': המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ב"ש אומרים אינה צריכה הימנו גט שני ובה"א צריכה הימנו גט שני. אימתי בזמן שנתגרשה מן הנשואין ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני מפני שאין לבו גס בה.

Talmud Gittin 81b

על מה נחלקו על שראוה שנבעלה שבש"א אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובה"א אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ומתני' דאוקימנא בלא ראוה שנבעלה במאי פליגי דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה. ב"ש סברי לא אמרי' הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה ובה"א סברי אמרינן הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה.

Shulchan Aruch EH 149

(ה) לא אמרו חזקה זו דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, אלא באשתו שגרשה או במקדש על תנאי ובעל סתם, שהרי אשתו היא ובאשתו הוא שחזקתו שאינו עושה בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות או יפרש שעל תנאי הוא ובעל; אבל שאר כל הנשים בחזקה שבעל לשם זנות, עד שיפרש שבעל לשם קדושין.

(ו) וכן איש ואשה שהמירו באנס הגזרות, ונשאו זה לזה בחקות הכותים, אף על פי שמתיחדים זה עם זה בכל יום לעיני הכל, אין חוששין להם משום קדושין (ועיין לעיל סימן כ"ו).

Bet Yosef

וכ"כ הריב"ש בסימן ו' וכתב ואם יאמר אומר אפי' הרמב"ם לא אמרה אלא בפנוי הבא על הפנויה בדרך מקרה אבל זה שנשאה בחקי העכו"ם והתנה עמה להיות אשתו ה"ל כמדבר עמה על עסקי קידושיה בשעה שנתייחד עמה וה"ל כמי שפירש ואמר לעדי ייחוד שדעתו לבעול לשם קידושין יש להשיב ולומר דאדרבא איפכא מסתברא דאפי' לדעת אותם הגאונים שסוברים דבסתם אמרינן דלשם קידושין בעל בנדון זה לא בעל לשם קידושין דכיון שהתחילה בנישואין כחקות העכו"ם הרי הוא כאילו פירשו שאין דעתם לשם קידושין כדת משה ויהודית אלא כדרכי העכו"ם שאינם בתורת גיטין וקידושין ואם כן אינה כנשואה אלא שהיא אצלו כמו פלגש בלי כתובה וקידושין עכ"ל.

Shulchan Aruch EH 33:1 - Rama

הגה: ויש אומרים דוקא שבא עליה בבית חמיו, אבל כנסה לביתו ובא עליה, או שקדשה כבר ובא עליה, דינה כנשואה. יש אומרים דפנוי הבא על הפנויה לפני עדים, חוששין שמא כון לשם קדושין (מרדכי פרק האומר), דחזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. אבל אם כבר החזק לזנות, או שיש לו אשה אחרת, לא חישינן (תרומת הדשן סימן ר"ט). ויש מקליז בכל ענין, ועיין לקמן סימן קמ"ט וקנ"ו סעיף ב', ולעיל סימן ט"ו סעיף י"ד.

Rav Moshe Feinstein (IM EH 1:74)

והנה אם האמת כדבריה הרי לא נעשית בה כלל מעשה קידושין ואף אם נזדמן שהיו שם עדים כשרים בעת שנרשמו לאיש ואשה אינו כלום, אבל הנידון הוא רק באם דרו יחד כאיש ואשתו במקום שנמצאים יהודים כשרים לעדות שנימא חזקה דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות שפליגי בזה קדמאי. שהרשב"א הובא בב"י סוף סימן י"ז כתב בניסת לשמעון בחזקת פנויה ונודע שהיא אשת ראובן וגרשה ראובן אחר שניסת לשמעון ודר שמעון עמה אחר גירושי ראובן דכיון שידע זה השני שיש עדים שנתקדשה כבר לראובן וראה הגט ביד האשה שגרשה ראובן נודע הוא שאין קידושין תופסין בא"א וגמר ובעל אחר גירושין הראשון לשם קידושין אע"פ שהיא אסורה לו מונטמאה נטמאה עיי"ש, הרי סובר דאף במופקר לעבור איסור סוטה לבעול אמרינן חזקה שלא יבעול לעבור איסור זנות דפנויה, והרדב"ז הובא במל"מ פ"י מגירושין ה"ח סובר דבבעל נדה שלא חש לאיסור כרת אין חוששין שמא לשם קידושין בעל דהא לא שייך לומר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דמאן דעבר איסור כרת לא חש לבעילת זנות והסכים לו המל"מ דכתב ודבריו נכונים, וכן סובר הריב"ש סימן ו' בסופו ועיין באבני מלואים סימן ל"ג שכתב שפליגי ורק בבעל גרושתו אחר שניסת לאחר ונתארמלה שאיתא בש"ג גיטין דף ע"ג שא"צ ממנו גט יודה גם הרשב"א משום שע"י קידושין הוא איסור יותר חמור משום מחזיר גרושתו דרק בבעל אחר שקידש לוקה והרמ"א בסימן כ"ו סעי' א' והמחבר בסימן קמ"ט סעיף ו' פסקו כרדב"ז וריב"ש ומשמע מהגר"א סימן כ"ו סק"ט שמשכים לזה וא"כ נפסק דלא כרשב"א.

הנכון לע"ד שאין הקידושין שהיו אצל הרעפארם ראבאי כלום אם נתברר היטב שלא היו שם עדים כשרים שראו נתינת טבעת ואמירתו הרי את מקודשת לי. ואפילו היו שני כשרים שעמדו מרחוק ולא ראו שאם היה זה ברב כשר ומומחה שסידר הקידושין ובטעות זימן עדים קרובים להיות עדי קידושין איתא בחת"ס סי' ק' שהם קידושין גמורין ומדינא לא צריך לקדשה עוד הפעם מטעם דהכשרים שהיו שם אף שלא ראו ולא שמעו מעשה הקידושין הרי יודעים באומדנא דמוכח כאנן סהדי שנתקדשה כדן, ברור ופשוט שעל רשע מהרעפארמער שסידר הקידושין ליכא אנן סהדי שנעשה מעשה קידושין בנתינה מידו ולידה ואמירה שהרי כל ראבאי מהרעפארמער עושה איזה מעשה שבודה מלבו ואומר שזהו קידושין ואין כאן אפילו מעלת אחזוק דמצינו בכותים, וממילא האנשים שלא ראו ולא שמעו מעשה הקידושין אף שיודעים שנעשה הראבאי שם מעשה שקורא אותו קידושין אינם עדים שנעשה מעשה קידושי התורה. אף אם אירע שנעשה בנתינה ואמירה כדן. אבל אין צורך לכך בעובדא זו שלא היו שם כלל עדים כשרים ולכן ברור שמצד מעשה הקידושין שהיה שם לא נתקדשה כלל ואין לחוש לכלום.

Rav EY Henkin – Teshuvot Ivra

יסודי הדברים: א) כונת קדושין ונשואין היא שהאשה תהא מיוחדת לבעל ומובדלת מאחרים — וא"צ כונת מצוה ולא כונת דת משה וישראל. ובאירושי ערכאות יש ג"כ כונה זו — ואם יש שם מתן מעות או שטר ועדים כשרים מקודשת על אתר. ואמנם לרוב חסר שם איזה מהנ"ל ודינו כדן מקדש בלא עדים או בפחות משה פרוטה, שאם חזו אח"כ כדרך איש ואשתו בפרהסיא כולי עלמא עדים בדבר.

והפלא ופלא ממש תסמר שערת הראש מה שהקיל בנתקדשה לפני הריפורמים, וכי יש צורך במסדר קדושין אם אמר יהודי לאשה הרי את שלי בפני עדים נעשית א"א. ואם לא היו עדים בשעת מעשה כשמתיחדים יחד הרבה שנים ומתפרסמים כאיש ואשתו יש כאן עדים. וחזקת עדות ברורה ומי הוא יודע מהו ריפורם ושלא היו עדים כשרים.

וזה היתר אשת איש לעלמא וכל בעלי הוראה מרעישים על זה.

והחיוב על המחבר לפרסם שלא יסמכו בזה על הוראתו, כי כל הוראה בזה עברה היא, ויציל מה שאפשר להציל.

האחד, כל מושג הקידושין לפי משפט תורתנו הקדושה הוא שהאיש מקדש וקונה את האשה, ואף שכבר כתבו הראשונים שאין בזה קנין ממוני ואין האשה קנין הבעל, מ"מ כי יקח כתיב ולגבי קנין האישות הוא זה שקונה אותה ומשו"כ בנתנה היא ואמרה היא אין כאן קידושין כלל. אך תפיסה זו סותרת לחלוטין את כל מושג הנישואין של העולם המודרני שלפיו אין כאן אלא התקשרות והתחייבות הדדית ושיוונית, ואכן העידו האיש והאשה בנידו"ד שתחת החופה החליפו טבעות הוא נתן לה והיא נתנה לו, ולענ"ד נראה דאם אכן כך כיוונו המקדש והמתקדשת אין כאן קידושין כלל.

זאת ועוד, בנישואין אזרחיים וגם בנישואין נוצריים הפקיד או הכומר הם הנותנים תוקף לעצם הנישואין וההתקשרות כאשר הבעל והאשה רק מביעים רצונם בקשר זה, וזה מהווה סתירה גמורה לכל גדר קידושי תורה, שבהם הרב אינו אלא מפקח שהקידושין והנישואין יעשו על פי ההלכה אבל האיש בלבד הוא זה שמקדש את אשתו. (אמנם לא ידעתי מה מנהג הכתות הללו

האם הראביי מצהיר שמעתה הם איש ואשה כמנהג הגויים או לא).

ואף דפשוט דעם הארץ שאינו יודע ומבין כלל בגדרי הקידושין מהותן וענינם קידושי קידושין, אין זה אלא משום שסתמא לשמה והוא מתכוין לקדש כדת משה וישראל ועל דעת התורה ומסדר הקידושין, אבל פורקי עול שיש להם השקפה מעוותת על כל גדר הקידושין והבנתם כמנהג הנכרים שאין כאן אלא התקשרות והתחייבות הדדית שחלה ע"י הממונה על הטקס אין קידושיהם קידושין כלל.

ואף שהבעל אמר כשמסר לה את הטבעת הרי את מקודשת לי וכו' לפי עדותו מסל"ת לא היה בקי בלשון הקודש ולא הבין כלל אמירה זו אלא הרב היה מקרא אותו מילה במילה, וא"כ ברור שאמירה זו היתה בעיניו כלחש בעלמא וכטקס עתיק שאין בו כל משמעות לעצם ענין הקידושין.